

## **DÔVODOVÁ SPRÁVA**

### **A. VŠEOBECNÁ ČASŤ**

Návrh zákona, ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zavedením dočasných vyrovnávacích opatrení na stredných školách a vysokých školách predkladajú na rokovanie Národnej rady Slovenskej republiky poslankyne Národnej rady Slovenskej republiky Ingrid Kosová, Natália Nash a Veronika Veslárová.

Skúsenosti zo zahraničia aj domáceho prostredia ukazujú, že samotný zákaz diskriminácie a segregácie nestačí na zabezpečenie rovnosti šancí pre všetkých študentov. Nerovnosti spôsobené dlhodobým vylučovaním menšinových skupín zo vzdelávacích a spoločenských pozícií je potrebné aktívne kompenzovať. V prostredí sociálne a kultúrne rôznorodých skupín často pôsobia neviditeľné bariéry, ktoré bránia menšinám uplatniť sa rovnako ako väčšine. Ak nebudú cielene riešené, menšinoví študenti môžu zostať na okraji a prehĺbia sa sociálne nerovnosti.

Návrh zaviesť dočasné vyrovnávacie opatrenia na stredných a vysokých školách predstavuje krok k praktickej realizácii princípov rovnosti a sociálnej spravodlivosti v súlade s Antidiskriminačným zákonom. Umožní odstrániť systémové bariéry a zabezpečiť, že vzdelávanie slúži všetkým bez rozdielu pôvodu, zdravotného stavu či sociálneho zázemia.

Legislatívna úprava umožní školám implementovať opatrenia, ktoré cielene podporia študentov so znevýhodneným postavením – tých, ktorí by inak mali nižšiu šancu uspieť pri prijímaní alebo počas štúdia. Podpora môže byť poskytovaná najmä cez ciele prípravné programy, či aktívne šírenie informácií o možnostiach uchádzať sa o štúdium.

V praxi to tiež znamená zavádzanie nových programov, vrátane kvót pre študentov a študentky z marginalizovaných komunít ako Rómovia, dievčatá a ženy uchádzajúce sa o technické odbory či osoby s intersekciónalným znevýhodnením. Pre študentov so zdravotným znevýhodnením bez špecifickej podpory predstavujú tieto opatrenia ďalšiu možnosť zabezpečiť rovnaký prístup a podmienky.

Hlavným cieľom návrhu zákona je zvýšiť dostupnosť vzdelávania, zlepšiť šance na akademický úspech a dosiahnuť vyššie zastúpenie znevýhodnených študentov na stredných a vysokých školách.

Tieto dočasné opatrenia sú v súlade s § 8a zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní (antidiskriminačný zákon) a platia do odstránenia nerovností, ktoré ich zavedenie odôvodňujú, čím zabezpečujú skutočnú rovnosť príležitostí bez trvalého preferovania.

Kľúčové efekty navrhovaných zmien:

1. Zavedenie dočasných vyrovnávacích opatrení zlepši inkluzívnosť v školách, umožní lepší prístup menšinovým študentom a prispeje k vyrovnávaniu historických nerovností.
2. Rôznorodosť podporuje kvalitu vzdelávania, lepšiu atmosféru v triedach, rozvoj kritického myslenia a demokratických hodnôt, zvyšuje sebadôveru a občiansku angažovanosť študentov.
3. Dlhodobo povedie k spravodlivejšej spoločnosti bez obmedzujúcich stereotypov a s rovnakými príležitosťami na úspech a uplatnenie v prestížnych pozíciách.

Sociálne vplyvy:

1. sociálna exklúzia:

- Opatrenia podporia vstup a úspešné uplatnenie znevýhodnených študentov, znížia segregáciu a marginalizáciu, vytvoria tolerantnejšiu a spravodlivejšiu spoločnosť.

rodová rovnosť:

- Pomôžu odstrániť rodové nerovnosti vo vzdelávaní, zvýšia zastúpenie žien v tradične podreprezentovaných odboroch a podporia rovnováhu v pracovnom i spoločenskom živote.

2. zamestnanosť:

- Vyššie vzdelanie zlepši šance na stabilné a dobre platené zamestnanie, zníži nezamestnanosť v znevýhodnených komunitách a posilní ekonomickú stabilitu spoločnosti.

3. vplyv na rodinu:

- vzdelaní členovia rodiny môžu byť vzorom pre ďalšie generácie, čo pomáha prelomiť cykly chudoby a sociálneho vylúčenia, zlepšuje ekonomické podmienky a podporuje stabilné rodinné prostredie.

Predkladaný návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi Slovenskej republiky, nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj v súlade s právom Európskej únie.

Návrh zákona nebude mať vplyv na rozpočet verejnej správy, vplyvy na podnikateľské prostredie, vplyvy na životné prostredie, vplyvy na služby verejnej správy pre občana, vplyvy na informatizáciu spoločnosti. Návrh zákona bude mať pozitívne vplyvy na manželstvo, rodičovstvo a rodinu a pozitívne sociálne vplyvy.

## **B. OSOBITNÁ ČASŤ**

**K čl. I** (zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov)

Navrhovaná úprava zohľadňuje potrebu zabezpečiť rovnosť príležitostí pre všetkých uchádzačov o vysokoškolské štúdium, najmä pre tých, ktorí pochádzajú zo znevýhodnených skupín. Doplnením tohto ustanovenia do § 57 sa zabezpečí právny rámec pre implementáciu vyrovnávacích opatrení v procese prijímania na vysoké školy, ako aj počas štúdia na vysokých školách.

**K čl. II** (zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v znení neskorších predpisov)

Účelom navrhovanej úpravy je zabezpečiť rovnosť príležitostí pre všetkých uchádzačov o štúdium na stredných školách, najmä pre tých, ktorí pochádzajú zo znevýhodnených skupín.

Dočasné vyrovnávacie opatrenia umožnia odstrániť nerovnosti vyplývajúce z rasového či etnického pôvodu, zdravotného postihnutia, rodovej nerovnosti, veku alebo sociálnych znevýhodnení. Týmto sa prispieva k inkluzívnemu a spravodlivému vzdelávaciemu systému, ktorý reflektuje princípy rovnakého zaobchádzania podľa zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov.

Zaradením tohto ustanovenia do § 67 sa zabezpečí právny rámec pre implementáciu vyrovnávacích opatrení v procese prijímania na stredné školy a počas štúdia na stredných školách.

**K čl. III**

Účinnosť sa navrhuje od 1. januára 2026.